

Voor : leden van de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Datum : 10 november 2020

Betreft : AANVULLENDE inbreng voor AO Gezond en Veilig Werken op 11 november 2020

Wetenschappelijke review kraakt TNO rapport over risicogericht asbestbeleid, maar SZW trekt zich er niks van aan!

Op 6 november jl. hebben wij inbreng gepleegd voor het AO Gezond en Veilig Werken, waarvoor ook enkele asbestdossiers geagendeerd staan.

Pas op 9 november jl. (gisteren) is door de Staatssecretaris van SZW een brief aan u gezonden inzake de "Aanpassingen van het asbeststelsel". Het daarin aangekondigde beleid is in belangrijke mate gebaseerd op het TNO onderzoek "Aanknopingspunten voor differentiatie in risico's van werkzaamheden met asbest ten behoeve van beheersregimes" d.d. 5 september 2020.

Wij hebben eind vorig jaar zeer kritische kanttekeningen geplaatst bij dit TNO onderzoek. Naar aanleiding van onze zware kritiek heeft het ministerie van SZW vorig jaar besloten om een wetenschappelijke review te laten uitvoeren. Pas gisteren zijn de bevindingen gepubliceerd, terwijl deze al sinds maart 2020 beschikbaar zijn.

De reviewers zijn (zeer) kritisch over het TNO rapport. De tijd is te kort en het gaat in dit bestek te ver om daarop nu uitgebreid in te gaan, maar als u de reviews alleen al vluchtig doorleest is het duidelijk.

De conclusies van TNO kloppen niet, missen een goede onderbouwing en de gebruikte blootstellingsdata is onvoldoende representatief en is ook nog eens op onnavolgbare en inconsistente wijze getoetst. Dit zijn precies ook onze kritiekpunten.

De Staatssecretaris van SZW trekt zich hier echter niets van aan. Dat vinden wij onbegrijpelijk en hiermee komt het gezond en veilig werken in de asbestsanering nog verder in het geding!

Verzoek

Wij verzoeken uw Kamer om de Staatssecretaris dringend op te roepen om de verdere uitwerking van de beleidslijn zoals neergelegd in de Kamerbrief van 9 november a.s. op te schorten en te heroverwegen op basis van de conclusies van de reviewers.

U heeft naar aanleiding van het NSOB rapport gekozen om de onderzoekers te horen. U kent inmiddels ons standpunt ter zake het NSOB rapport. De kwestie die nu voorligt is pas echt belangrijk en gaat direct over (de borging van) veilig en gezond werken! Wij roepen u dan ook op om juist over dit thema de onderzoekers, de reviewers en het werkveld zelf te horen.

In het vervolg van deze notitie lichten wij het één en ander nader toe.

NADERE TOELICHTING

Situatieschets

Wij hebben eind vorig jaar zeer kritische kanttekeningen geplaatst bij het TNO onderzoek “Aanknopingspunten voor differentiatie in risico's van werkzaamheden met asbest ten behoeve van beheersregimes”. Wij hebben u Kamer daarover geïnformeerd en op de agenda van uw AO a.s. woensdag staat de reactie van de Staatssecretaris van SZW hierop.

Naar aanleiding van onze zware kritiek heeft het ministerie van SZW vorig jaar besloten om een wetenschappelijke review te laten uitvoeren. Er is door 6 partijen een review uitgevoerd. De verslaglegging daarvan bevat 10-tallen pagina's, maar in de brief aan uw Kamer wordt er slechts met een voetnoot naar verwezen.

De reviews zijn al beschikbaar sinds het voorjaar, maar pas nu (2 dagen voor uw AO) wordt uw Kamer daarover indirect geïnformeerd. Als branche hebben wij meermaals gevraagd om de resultaten van de review, maar het Ministerie van SZW weigerde ons hierover te informeren.

Ook heeft het Ministerie van SZW geweigerd om onze vele detailvragen die schriftelijk zijn ingebracht bij het minister ter kennisname van de reviewers te brengen. SZW heeft TNO in de gelegenheid gesteld om te reageren op de reviews, maar het werkveld heeft deze mogelijkheid niet gekregen.

Reactie van de reviewers

De reviewers zijn (zeer) kritisch over het TNO rapport. De tijd is te kort en het gaat in dit bestek te ver om daarop nu uitgebreid in te gaan, maar als u de reviews alleen al vluchtig doorleest is het duidelijk.

De conclusies van TNO kloppen niet, missen een goede onderbouwing en de gebruikte blootstellingsdata is onvoldoende representatief en is ook nog eens op onnavolgbare en inconsistente wijze getoetst. Dit zijn precies ook onze kritiekpunten.

De rode draad in de conclusie van de reviewers is dat het maar de vraag is of een eenvoudige indeling in een Groep A en B een adequaat instrument is om onderscheid te maken tussen werkzaamheden die wel en niet door gecertificeerde bedrijven moeten worden uitgevoerd. Enkele reviewers trekken de conclusie dat dit sowieso niet verantwoord is. **In de bijlage bij deze notitie zetten we enkele conclusies van de reviewers op een rij.**

De reactie van TNO en de reactie van SZW

De reactie van TNO (gedateerd 3 november, terwijl de reviews al sinds maart beschikbaar zijn) op de reviews is typisch TNO. Het is een herhaling van de handelswijze van TNO op onze uitgebreid onderbouwde kritiek. Zie <https://www.sloopaannemers.nl/themas-actueel/alles/-1460-tno-erkent-dat-asbestrapport-tot-misinterpretaties-heeft-geleid-maar-weigert-te-rectificeren/>. TNO stelde op basis van een eigen review onder andere “risicoberekeningen en de conclusies gebaseerd zijn op een beperkte dataset” en dat het rapport tot “misinterpretaties” heeft geleid. Rectificatie was niet nodig en nu kennelijk nog steeds niet.

Kortom, wetenschappers kraken het TNO rapport en TNO geeft er in haar brief ‘een draai’ aan alsof er niks aan de hand is. TNO in een onnavolgbare reactie: “In de nabije toekomst zullen relevante kanttekeningen zoals weergegeven in de reviews door TNO worden meegenomen in nieuwe onderzoeken of adviezen.”.

De reactie van de Staatssecretaris van SZW is zo mogelijk nog opmerkelijker en zorgwekkender. In de brief aan uw Kamer wordt in een voetnoot verwezen naar de reviews en vervolgens wordt er geen enkel gevolg gegeven aan de zware kritiek. Het gehele beleid zoals aangekondigd is onverminderd gebaseerd op een slecht en ondeugdelijk TNO rapport.

Groep A en B asbesttoepassingen

Het ministerie houdt vast aan de indeling van asbestbronnen in een Groep A en B, terwijl uit de reviews heel duidelijk blijkt dat hier grote bezwaren aan kleven. Sterker nog, er wordt door SZW ook alvast aangegeven hoe deze indeling er uit gaat zien terwijl de reviewers stellen dat het TNO rapport daarvoor zeker onvoldoende basis biedt.

Als voorbeeld: asbestcement-toepassingen in een buitensituatie (dus asbesthoudende golfplaten) worden ingedeeld in Groep A. Dat staat haaks op de reactie van de reviewers, waaronder de reactie van Vito. Citaat:

Voor beide groepen toepassingen ontbreekt het aan voldoende meetgegevens om een volledig beeld te schetsen van de (potentiële) blootstelling aan asbest tijdens werkzaamheden met deze toepassingen, op basis waarvan de indeling in groep “A” of groep “B” zou kunnen worden onderbouwd. (.....).

In het rapport zijn echter beide scenario’s (het indelen van deze productgroepen in groep A of groep B) onvoldoende uitgebreid uitgewerkt en beoordeeld. Gezien de asbestcementtoepassingen algemeen, maar meer specifiek ook de asbestcement-toepassingen in buitensituaties (bv asbestdaken), een belangrijke groep vertegenwoordigen van alle asbesttoepassingen, zijn dan onvoldoende overwegingen en aspecten in betrekking tot deze productengroep meegenomen voor het beoordelen van de globale indeling.

Het voordeel van de nieuwe indeling van toepassingen om onderscheid te maken tussen een groep waarvoor certificatie wordt gevraagd, welke mogelijks de weeffout kan oplossen, weegt onvoldoende op t.o.v. het nadeel van het grote aantal saneringen van verweerde asbestcement in buitenomgeving, waarvoor dan onvoldoende borging is d.m.v. certificatie.

Overigens is er ook nog het volgende opmerkelijke punt.

In opdracht van het Ministerie van IenW is (op verzoek van uw Kamer) onderzoek uitgevoerd naar de asbestblootstelling bij het verwijderen van asbestdaken. Het concept rapport is al even beschikbaar en besproken in twee begeleidingscommissies. De uitkomsten van dit onderzoek sluiten aan bij c.q. onderschrijven de stellingname van de reviewers. Helaas is dit onderzoeksrapport nog niet aan uw Kamer aangeboden.

Desondanks volhardt de Staatssecretaris van SZW in de indeling van asbestcementoepassingen in Groep A. Overigens hebben wij als branche er al eerder op gewezen dat het in de praktijk niet werkbaar zal zijn om onderscheid te maken in wel en niet sterk verweerde asbestcementplaten.

Probleemstelling ontbreekt; inbreng uit de praktijk wordt niet meegenomen

In de stakeholdersbijeenkomst is voor de zomer al een presentatie gegeven van de plannen van SZW. Helaas is het ons door SZW verboden om deze informatie te delen met en te toetsen bij onze achterban. Inbreng die is gepleegd wordt niet meegenomen.

Zo hebben wij met klem aandacht gevraagd voor het schema met de indeling in A en B toepassingen, zoals opgenomen in de Kamerbrief. Daaruit blijkt dat de Staatssecretaris van plan is om de sanering van asbesttoepassingen met een blootstelling boven de grenswaarde vrij te stellen van de certificatieplicht. Onbegrijpelijk!

In onze inbreng voor uw AO vorige week hebben wij al op gewezen op het gevaar dat het "Asbeststelsel juist niet ingewikkelder en kwetsbaarder wordt, in plaats van eenvoudiger, robuuster en veiliger!". Uit de Kamer brief blijkt dat onze zorg geheel terecht is. Bovendien ontbreekt een duidelijke probleemstelling.

- Welk probleem moet nu worden opgelost met het vrijstellen van veel werkzaamheden van de certificatieplicht? Wij hebben SZW er al vele malen op gewezen dat de problemen binnen het huidige certificatiestelsel (zoals lange doorlooptijden, juridificering en innovatiekracht) het gevolg is van de keuzes die SZW zelf heeft gemaakt en binnen het stelsel goed oplosbaar zijn.
- Is er een analyse gedaan van de maatschappelijke kosten en baten (MKBA)? Staat vast dat het afschaffen van de certificatieplicht tot minderkosten leidt?
- Hoe wordt het publieke toezicht op saneringswerkzaamheden in Groep A geregeld en zijn daarvoor bij de verschillende overheidsinstanties voldoende capaciteit en middelen voor?

Bijlage: Enkele conclusies van de reviewers op een rij

Nota bene: het betreft enkele fragmenten uit de verslagen van de reviewers, maar uiteraard is het bestuderen van de volledige verslagen vereist om een totaalbeeld te krijgen!

Auxilium HSE, ir. Mariska Droog (RAH en Arbeidshygiënist):

- Auxilium HSE vermoedt dat de cijfers van TNO aantonen dat de blootstelling bij het verwijderen van categorie A doorgaans lager zal zijn dan bij het verwijderen van productgroepen die vallen onder categorie B. Of dit laag genoeg is om de activiteiten uit te laten voeren door niet gecertificeerde bedrijven, kunnen wij op basis van dit rapport niet zonder meer onderschrijven. Hieronder volgen enkele argumenten om dit toe te lichten.

Prof Dr. A. Burdorf:

- Deze laatste constatering laat zien dat de specifieke werkwijze van de sanering grote invloed kan hebben op de blootstelling aan asbestvezels. Het rapport concludeert terecht dat daarmee dus niet een generieke uitspraak mag worden gedaan dat sanering van asbestcement tot beperkte blootstelling zal leiden.
- De gedetailleerde analyse van beschikbare blootstellingsgegevens in hoofdstuk 3.2 laat zien dat de specifieke manier van verwijdering van grote invloed is op de blootstelling. Hoewel de conclusie niet expliciet in dit hoofdstuk wordt vermeld, betekent dit dat het antwoord op vraag 1 ontkennend moet zijn, dwz een simpele indeling op alleen productgroepen is niet mogelijk. Productgroepen zijn informatief voor de te verwachten blootstelling, maar de toegepaste verwijderingsmethode kunnen die verwachting sterk beïnvloeden.
- Het rapport kan op onderdelen nog worden aangescherpt om de beleidskeuzes beter inzichtelijk te maken. Cruciaal daarbij is de vraag in welke mate *a priori* op basis van eenvoudige factoren (product, samenstelling, verwerking materiaal) een risico-indeling kan worden gemaakt die een goede reflectie is van de daadwerkelijke asbestblootstelling. De belangrijkste overweging daarbij is evenwel niet het niveau van de verwachte asbestblootstelling, maar de kans dat de risico-situatie terecht boven of onder het gewenste afkappunt valt. Mijn advies is dit onderscheid explicieter in de overwegingen mee te nemen. Mijn verwachting is daarbij dat dit het systeem kan vereenvoudigen.
- Vraag 1: Welke indeling van toepassingen is bruikbaar om onderscheid te maken tussen een groep waarvoor deskundigheid in de vorm van certificatie gevraagd wordt (B), en waarvoor dat niet wordt (A)? Er is geen tabel te maken waarin alle productgroepen staan met bijbehorende keuze voor A of B. Er is wel een tabel te maken waarbij voor sommige productgroepen het oordeel A of B is te geven (van toepassing op alle situaties), en voor de productgroepen asbestcement en asbestkoord verdere uitwerking nodig is in welke specifieke situatie het oordeel A of B wordt gegeven. Ik ga er dan vanuit dat je voor deze beide productgroepen een verder onderscheid maakt in enkele situaties, maar dat je soms moet zeggen, we kunnen het niet helemaal goed inschatten dus uit voorzorg is certificatie nodig.

**Nederlands Kenniscentrum Arbeid en Longaandoeningen, dr. ir. Remko Houba
(Arbeidshygiënist):**

- U heeft mij gevraagd een review te doen van dit rapport met de centrale vraag of de door TNO gegeven beleidsadviezen gezien de huidige stand van de wetenschap aannemelijk zijn. Ik kom tot het eindoordeel dat deze beleidsadviezen niet aannemelijk zijn.
- Door te kiezen voor het nieuwe systeem wordt echter de eerder genoemde bestaande 'weeffout' vervangen door een nieuwe 'weeffout'. Mijns inziens, zullen er in het nieuwe systeem namelijk werkzaamheden zijn met potentieel hoge blootstelling die kunnen worden uitgevoerd door niet deskundige personen met kans op gezondheidskundig relevante blootstelling. Ik ben het oneens met de achterliggende stelling dat alle werkzaamheden met asbesttoepassingen in groep A zonder borging van deskundigheid kunnen worden uitgevoerd.
- Ik vraag me af hoe de tabellen in het huidige TNO-rapport er uit zouden zien als we de metingen op dezelfde manier, dus conform NEN-EN-689, zouden toetsen aan de grenswaarde en hoe de uiteindelijke beoordeling van de verschillende werkzaamheden in groep A er dan uit zou zien.

Vito België, Patrick Berghmans:

- In de rapportage is niet duidelijk gesteld in hoeverre de TNO database voldoende representatief en robuust, en dus geschikt is om de nieuwe indeling van de productgroepen te onderbouwen.
- Gezien de asbestcementtoepassingen algemeen, maar meer specifiek ook de asbestcementtoepassingen in buitensituaties (bv asbestdaken), een belangrijke groep vertegenwoordigen van alle asbesttoepassingen, zijn dan onvoldoende overwegingen en aspecten in betrekking tot deze productengroep meegenomen voor het beoordelen van de globale indeling.
- Voor beide groepen toepassingen ontbreekt het aan voldoende meetgegevens om een volledig beeld te schetsen van de (potentiele) blootstelling aan asbest tijdens werkzaamheden met deze toepassingen, op basis waarvan de indeling in groep "A" of groep "B" zou kunnen worden onderbouwd. Daarom zal voor deze toepassingen moeten worden besloten of de hoofdproductgroep als geheel in groep "A" of groep "B" wordt geplaatst, of dat deze 'uitzonderingen' specifiek worden benoemd (beleidskeuze).
- In het rapport zijn echter beide scenario's (het indelen van deze productgroepen in groep A of groep B) onvoldoende uitgebreid uitgewerkt en beoordeeld. Gezien de asbestcementtoepassingen algemeen, maar meer specifiek ook de asbestcement-toepassingen in buitensituaties (bv asbestdaken), een belangrijke groep vertegenwoordigen van alle asbesttoepassingen, zijn dan onvoldoende overwegingen en aspecten in betrekking tot deze productengroep meegenomen voor het beoordelen van de globale indeling.
- Het voordeel van de nieuwe indeling van toepassingen om onderscheid te maken tussen een groep waarvoor certificatie wordt gevraagd, welke mogelijks de weeffout kan oplossen, weegt onvoldoende op t.o.v. het nadeel van het grote aantal saneringen van verweerde asbestcement in buitenomgeving, waarvoor dan onvoldoende borging is d.m.v. certificatie.